

Váltás ideje Sarmaságon

Sarmaságra két úton kell bemenni... Így kezdődik egy szilágysági népdal. Balogh Dezső nyugalmazott tanító a Népi Alkotások Szilágy megyei Irányító Központjának kiadásában 1973-ban megjelent *Szilágysági népdalcsokor* című könyvecskéjében tette közzé, majdnem hetven más népdallal együtt.

Balogh Dezsőnek a népdalt Kovács Mihályné, 54 esztendőss asszony énekelte el 1960-ban. Szerelmes dal ez, benne a faluba vezető két út — valaha puszta játék volt. Játék mindaddig, amíg bánya nem nyílt a faluban. Azóta jelképnek érezhetjük. Sarmaságra most is két úton kell bemenni, egyik a régi, a földműves út. Másik a bányatelepen át vezet, még inkább: a bányába vezet. Két falu él itt egymás mellett, a falu-Sarmaság lassanként átáramlik a bányász-Sarmaságba. Foglalkozás, igény, izlés és lehetőségek nagy váltását éli.

Még e század elején lignitre bukkantak a bárói birtokon. Megkezdődött a kitermelés. A pontos évszámra nem emlékeznek, mert a bányanyitás még nem sok változást hozott a falu életébe. Okmány, bányaterkép nem maradt fenn azokból az időkbeli. Primitív kitermelés folyt, csákánnyal fejtettek, talicskával hozták ki a szenet (a tárnák nem merészkedtek mélyre). A bárói gazdaságban a gőzmalom kazánját fűtötték vele. Csak a második világháborút megelőző időkben indult gyorsabb fejlődésnek a bánya. A mezei napszámnál nagyobb volt itt a kereset, igaz, nagyobb a veszély is, de a bánya védelmet nyújtott a katonai behívással szemben. Az államosítás után gépesítették a kitermelést és a szállítást, messze a szőlődombok alá nyúltak be a járatok, a falu mellett városias külsejű bányászkolónia épült fel. A sarmasági bánya a környék legfontosabb iparvállalatává nőtte ki magát. Igaz, hogy a sarmasági szénréteg fiatal, fűtőértéke kisebb. De a világ energiaválsága értékessé tette a gyengébb minőségű szenet is. Sarmaságnak nemcsak jelene, de biztos jövője is a bánya.

Egy nemzedék alatt a bányászat nemcsak kereseti lehetőség lett, hanem életmód is. A folyamat nem volt viharos, mint egy-egy erómű környékén vagy a robbanásszerűen átalakuló mai Zilahon. Úgy mondhatnám, hogy a falu régi kerekeit töltötte ki lassan az új lehetőség. A bányában döntő többségükben sarmaságiak meg környékbeliek dolgoznak. Munkásbuszok hozzák-viszik őket naponta. Csak a telepen — a kolónián — élnek más vidékről ideköltözöttek, meg a bánya vezetői. Utóbbiaknak, természetesen, egyetlen életlehetősége a bánya. A falusiak mögött ott állnak a termelészövetkezetek is. A vállalat szempontjából ennek a helyzetnek hátrányai is vannak. Alexa Ilieş igazgató arról panaszkodik, hogy amikor a dombokon permetezni kell a szőlőt, büntetéssel se lehetne a bányában tartani az embereket.

— Bepótolják később a kiesett időt?

— Kétszeresen is, noszogtatás nélkül.

Ezen a szalon vizsem tovább a beszélgetést. Mit jelent a bányavállalat szempontjából a falusi „hättér“?

— Nézze — gondolkozik el az igazgató. — Az a tapasztalatom, hogy gyorsabban alakul ki egységes munkaközösség ott, ahol különböző helyekről verődnek össze az emberek. Nekik az új közösség jelenti a támaszt. Itt erősek a régi szálak, hatnak a régi kötések, például az egykori falusi hierarchia, amely a vagyoni sorrendet követte. Lassabban alakul ki a munka rangja.

— Ismer régi önálló gazdákat a bányászai között?

— Nem is egyet. Nagyon szorgalmasak, de nehezebben hajlíthatók. Jobban beilleszkednek a közösségi rendbe és szokásokba a selymesilosvaiak, akik általában szegényebbek voltak a sarmaságiaknál, fiatal korukban több évig is szolgáltak.

— Összeferrott közösségnek mondható a bánya munkássága?

— Mindinkább az lesz. A bányászélet újféle öntudatot hozott, a bánya pedig a civilizációt. Ezt mindenki elismeri Sarmaságon.

Mit jelent hát a bánya a falunak? Grigore Hossu községi párttitkár, tanácselnök úgy érzi, hogy „a töbnél is többet”. Sarmaság nemcsak lakosainak számát tekintve legnagyobb község a megyében, de vonzási erejével is. Több mint ezren járnak ide naponta dolgozni. Még Szatmár megyéből is. Modern lakóházak épülnek a községben és vidékén. Ahol nem volt szükség új hajlékra vagy a régi kibővítésére, drága bútorok, hűtőszekrények, autók, motorkerékpárok jelzik a változásokat. Szembetűnőbb a falu egész arculatának kicsinosodása. Szép lakóházak, gazdag udvarok régen is voltak itt. De ha valaki kilépett az utcára, bokáig süllyedt a sárba. A talajvíz gyakori vendég itt. Mondják, hogy 1937-ben vadászni jött ide a király. Autóját hat ökrrel húzták ki a sárból, a falu kellős közepén. Most a főbb utcák aszfaltosak, s nagyrészt köves utak visznek a szomszédos faluba is.

Négyszáz sarmasági lakásba vezették be a vizet. Majádról jön a jó víz ezentúl. Itt ömlik egybe a Kraszna és a Zilah pataka. Láttam egy nyári felvételt 1974-ből, a didergő kukoricaszárak úgy meredeztek ki az áradásból, mint a Gyilkos-tó halott fenőfái.

— Hivatalosan is várossá válnak? — kérdem Grigore Hossut.

— Hatszáz évig falu volt Sarmaság. Annyit még várhatunk, hogy előbb a föltételek is legyenek meg a városhoz.

Hivalkodás helyett tehát — szívós építés, munka. Sok helyen elszomorodtam, amikor a helyi vezetők így kezdték a beszélgetést: ekkor meg ekkor város leszünk. Kérdézősködni kezdtem. Vízvezetékük van-e? Csatornázás? Járdá? Urbánus lehetőségek? Úgy néztek rám, mintha a kedvüket akarnám szegni.

— Majdnem tíz éve élek itt — mondja Hossu. — Talán éppen azért figyelhettem meg sok mindent, mert nem vagyok idevalósi. A bányamunka fegyelmezetté teszi az embereket. A bányában nem lehet ezt vagy azt elhanyagolni, a hanyag az életével játszik. Ezt az értelmes fegyelmet érezni a falu életében is. A bányász nemcsak a tárnákban pontos, odahaza is rendet tart. Példának vehetjük a termelőszövetkezetet. Jelenleg csak 17 földműves család él Sarmaságon, mégisincs munkaerőhiánya a termelőszövetkezetben. Ott is elvégzik a munkát.

1970 nyarán, az áradás után, nem jött meg idejében a kenyeresautó Szilágyosmyóról. Ha nem jön a kenyereskocsi, nincs mit hazavinni a családnak Majádra, Ilosvára sem. Morogva indultak hazafelé. Sarmaság szélén szembejött a kenyeresautó.

— Megállni! — állt ki egyikük a kocsni elé.

Szétosztották a kenyeret. Egyikük mérte, másikuk a pénzt gyűjtötte.

— Ebből nagy baj lesz, kérem — sápadt el a kísérő.

— Máskor ne késsen el. Mi sem késhetünk el a váltásból.

Saját élmény:

A vasútállomáson nagy sor áll a pénztárfülke előtt. Bányászok, asszonyok, diákok. A pénztáros valamit unottan ragasztgat az iroda közepén, az asztalon. Jól látja, hogy milyen sokan várjuk, de ránk se hederít. Az emberek topognak, morognak, de hangosan nem tiltakoznak. Megverem a fülke ablakát.

Erre nagy haraggal odajön a pénztáros — középkorú, szúrós szemű, kellemetlen arckifejezésű férfi —, és kiabálni kezd: tudja ő, mi a kötelessége.

— Ha tudná a kötelességét, rég jegyet adott volna. Öt perc van vonatindulásig — felelek vele.

— Maga engem ne oktasson ki — itt én vagyok az úr!

Valaki megjegyzi mögöttem: — Mindig így tesz. Mindig kiabál, és az utolsó pillanatban ad jegyet. Mellékvonal ez, uram!

Most már nem is erre a mitugrász pénztárosra vagyok dühös, hanem a közbeszóló férfira. Külsején is látszik, hogy bányászember.

— Miért nem mondja hangosabban?

Negyedszázaddal ezelőtt — fennmaradt kimutatás szerint — összesen 15 értelmiségi élt a község mai területén (az idetartozó falvakat is számítva), jelenleg 135. A bánya mérnökei nincsenek beleszámítva, mert a bánya értelmisége külön világ, alig van érintkezése a faluval. A 135 közül 95 pedagógus, kettő kivételével mind szakképzettek. Öt értelmiségi jár ki Sarmaságra, négy tanár és egy agrármérnök. Hét évvel ezelőtt még 35-en vonatoztak. Majdnem fele az értelmiségnek, mivel 80-at számoltak akkoriban. Valami megváltozott, valami történt itt. Tulajdonképpen a világ legegyszerűbb dolga: elkezdtek lakást építeni számukra. Mindig a lakóház kötötte igazán, telepítette le falun az értelmiségieket, pedagógusokat, papokat, mérnököket. A főúton elkészült egy kétemeletes ház: alul üzletek nyíltak, az emeleten értelmiségiek kaptak otthont. 1975-ben egyszerre negyven értelmiségi családnak építenek szolgálati lakást a községben.

Tunyogi Emil főagronómust egy ilyen lakásban keresem fel. Hatvan esztendő körül jár, 32 évi szolgálat után kapta a kétszoba-konyhás, fürdőszobás lakást az első emeleten. Három gyerekük van. Emil asztalos a somlyói szövetkezetben (nem volt kedve tanulni; minek erőltettük volna? — kérdezi), Zoltán hűtőipari technikus, Tünde-Ilona még diák Váradon.

Tunyogi számítani kezdi, hányszor is költözött az utóbbi időben, mióta főmérnöki beosztása van. Egyik kezén kezdi, a másikon folytatja, s újra visszatér a már leszámolt ujjaira. Tizenötször költözködött 22 év alatt.

— A falu népe miként fogadta azt, hogy „ingyen” lakást kaptak az értelmiségiek? Egyik-másik helyen csípős megjegyzéseket hallottam erről.

— Sohasem volt okom panaszra. Egyenesen szeretnek.

Két orvossal ebédelek a bányatelep vendéglőjében. A különszobában, ahol ételt szolgálnak fel. Kint, a nagy teremben csak inni lehet. És süketülni a rekedtes zajban. Sarmaságiak is betérnek egy-egy féldecire, de kevesen. Saját borukat isszák inkább otthon.

Így már nem is lehet annyira haragudni a permetezés miatt kieső, de mindig bepótolta napokra. Valahol nagyon megtérül ez az idő: az embereknek meg az országnak is.

Egyik orvos (megkért, hogy ne áruljam el a nevét, immár elkerült innen, nem szeretne utólagosan haragosokat szerezni) anekdota ízű történetet mesél el, amikor arról kérdezem, becsülték-e az emberek.

— Csakugyan szerettek. De hát a szeretet is sokféle. Kínálgattak, ha valamelyik háznál jártam, körülvettek figyelmességgel. De azért egy éjszaka nyugodt lélekkel megvárakoztattak az eresz alatt, csapó viharban. Felköltött egy asszony: „Jaj, doktor úr, jöjjön azonnal, nagy beteg a fiacskám.” Ugrottam is ki az ágyból, gyerünk. Elérkeztünk az asszony házához. „Hol van a gyermek?” „Bent van a házban, doktor úr lelkem, csak nincs kulcsom. Az uramnál van, a szomszédban. Lakodalom van ott, lelkem.” Biztattam, hogy menjen gyorsan, hozza a kulcsot. Eltelt félóra, egy teljes óra, másfél, az asszony sehoh. Esett az eső, zuhogott, el se mozdulhattam az eresz alól.

Másfél óra múlva jött az asszony: „Jaj, doktor úr lelkem, megvárakoztattam, ugye? De hát éppen feltálaták a töltött káposztát, nem hagyhattam ott. Nagy harag lett volna belőle. Meg aztán szeretem a káposztát. Gondoltam, a doktor úr jó ember, nem haragszik meg, amiért várakoznia kell egy kicsit.”

Nevet az orvos — immár nevet rajta —, nekem kesernyés a mosolyom. Másra terelem a szót, de visszatérünk megint a doktor életéhez. Leikiismeretes ember (s jó orvos lehet, ha versenyvizsgával került el innen nagyvárosba), megkérdeztem, miként látja ezt az átáramlást a faluból a bányászéletbe, orvosi szemmel.

— A bányászat nagyobb értelmi szintet követel meg. Az emberek tanulnak, s ezzel nemcsak a műszaki ismeretük gyarapodik. Az egészségügyi kultúra is magasabb lett, amióta átállt a falu a bányához. De, tudja, új gondok jelentkeznek. Egyoldalú lett a táplálkozásuk. Úgy tartják, hogy a nehéz bányász munkához csak a szalonna, a zsir adhat erőt. Kevés zöldséget fogyasztanak, kevés tejterméket.

— De hiszen zöldséget a kiskertben is termelhetnek.

— A fiatal bányászfeleségek már nem termelnek. A piacon vásárolják meg a zöldséget. Ez a divat. Külön bosszúság ez nekünk, mert felverik az árakat. A bányászfeleség nem alkuszik. Rangján alulinak tartaná...

— Mi lett a leggyakoribb betegség?

— A reuma. És az idegesség.

— Alkoholizmus?

— Inkább egyféle önmérgezés. Egész Szilágyságban gyártanak úgynevezet „láncos bort”, kútvízből, cukorból konyvasztják, kevés borral vegyítik. Ez nem egészséges senkinek sem, de a fáradt bányászoknak kiváltképpen méreg.

— Jönnek az orvoshoz?

— Ajaj! Már a meghűléssel is. Jól is teszik. De ha, mondjuk, aszpirint írok föl nekik, elégedetlenek. „Valami cilinfélét miért nem ír fel, doktor úr?” Hiába mondom, hogy nincs szükség rá. „Bemegyek Somlyóra, ott úgyis felíratom” — felelik. Mintha a drága orvosság valamiféle rang volna... Másik asztaltársam gyermekorvos. A kicsinyek alacsony tejfogyasztására panaszodik. Kihat egész életükre.

Mit jelent az átállás a földművesből lett bányászoknak, családjuknak?

Balogh Árpádékhoz igazítanak. Nevezetes ember, a tavaly elvégezte a meseteriskolát, első a családban, aki nemcsak kenyerét keresi, de rangot is szerzett magának az új szakmában. Egyébként a mestervizgára mind többen jelentkeznek.

Balogh Árpád harmadmagával ment a bihari bányavárosba felvételizni, de csak neki sikerült a vizsga. Igaz, hogy Balogh készült is alaposan, csak hat osztálya volt, de magánúton elvégezte a hiányzó kettőt.

Sarmaság szélén laknak, a bánya felé eső faluszélén. Sok minden itt kezdődik el a mai községben. Balogh Árpád elsőnek csempéztette be új háza külső falait. Mintha óriási csempékálya volna. Azóta divat lett belőle. A csempe védi a házat a talajviztől, és védelmezi a sár ellen. A bányába tartó autók úgy felverik a sárat a falakra, naponta újrakezdhethék a meszelést. Meg aztán a csempézett ház tartja a meleget.

Harmincöt esztendő s férfi Balogh, tizennégy éve dolgozik a bányában. Földművesként kezdte. Most is kijár a mezőre, segíteni az asszonynak. A normát le kell dolgozni, hogy a háztáji szőlőskert megmaradhasson. S milyen sarmasági az, akinek nincsen szülője? A falu lakói régen is párosították a mesterségeket, Balogh Árpád édesapja például földműves és ács volt. Családjával együtt évi 150 normát teljesít a termelőszövetkezetben.

— A tárnában bányászok vagyunk szívvel-lélekkel. Ha feljövünk, földművesek leszünk. Persze, nem öljük magunkat a kapálással. Nem vagyunk rászorulva.

— Olyan is van, aki nem megy ki a mezőre?

— Akad. De a feleségét küldi ki maga helyett. Az olyan a bányában is csak a műszak végét lesi.

— Mikor bányász volt, szidta néha a mestereket?

— Ha nem volt anyag. Robbanóanyag, meg más egyéb, ami kellett.

— Magát szidják-e, mint mestert?

— Hát... — és barna szemében zavartság. — Csak egy éve lettem mester. De lehet, hogy mondanak ezt-azt a számlámra.

— A szemébe nem?

— Nem. Látja, ez csakugyan nem jó.

S mintha most tűnődne el ezen először, eszébe jut: édesapjának is mindig okos véleménye volt a falu dolgairól, de sohasem hallotta, hogy nyíltan meg is mondta volna. Mások sem tették. Ebben is váltásra volna szükség Sarmaságon. Véleményük kell hogy legyen mindenről, nyílt, őszinte véleményük. A bányászapka és a fejtőgép egymagában még nem tesz bányásszá senkit. Talán a bátorság próbája az is, hogy Balogh mindezt nemcsak végiggondolja, hanem el is mondja nekem.

Baloghné idefigyel, de közben csattogtatja a szövőszéket. Pokrócot szó, házi használatra. Szokott szóni szőnyeget, abroszt is. Hagyományos sarmasági motívum a rózsza meg a viola. Néha anyósa is átjön, benéznek a szomszédok, rokonok. Énekelni is szoktak.

— Említsen meg egyet — kérlelem.

— Hát azt, hogy „Búzát nem adok a madárnak...”

— Van még fonó a bányászfaluban?

Összegyűlnek házaknál. Nyolcan-tizen, de csak asszonyok. Leányféle már nemigen. Balogh Árpád közbeszól, hogy énekelni a férfiak is szoktak. De csak kint, a szőlődombi pincékben. Ott „nem szégyen” a férfinak énekelni. Saját borát issza mindenki. Ifjabb Balogh Árpád éppen akkor érkezik haza az iskolából — harmadik osztályos —, amikor édesanyja, sok unszolás után, elénekli az egyik népdalt, amelyet „a lakodalmakban szoktak dalolni”. Árpika beleénekel az anyja nótájába. Öccse, Istvánka valahol a szomszédban játszik.

— Csak két gyermekük van?

Mert valahogy szívből kívánnám, hogy ebben a rokonszenves családban több gyermek nőjön fel. Balogh Árpád megnéz, s nagy nyugodtan azt kérdezi:

— Ha szabad kérdezni, magának hány van?

Szelíd a kérdés, mégis csíp. Sajnos, bírálatként is felfoghatom. Önmaga házatáján nézzen körül mindenki, mielőtt másoknak tanácsot adna...

Kui Jánost úgy emlegette Márton Gyula professzor, mint olyan volt tanítványát, aki mindennapi tanári munkája mellett is tovább képezi önmagát. Most kétféle doktori értekezését Sarmaság és környékének névanyagáról.

Tizenkét esztendeje tanít magyar nyelvet és irodalmat. Tizenkét esztendeje gyűjt, rendszerezi a gyűjtést. Fejtsük meg mindenekelőtt Sarmaság elnevezését. Kui János arcát pir önti el, belső izgalom tüze, feszélyezettsége egyszerre feloldódik. Sarmaság — összetett szó, magyarázza. Előtagja a *sárma*, a gyöngyvirág családjába tartozó növény. Az értelmező szótárban hiába keressük. Salátát készítenek belőle. A mocsaras területeket szereti. Petri Mór szerint a sárma a Kraszna és a Zilah pataka között, a vizenyős helyeken nőtt. A sarmaságiak valaha sármát tettek a föltöltött káposztába, azzal adták meg az ízet; most fokhagymát főznek bele, ennek

ize hasonlít leginkább a sármaééhoz, amelyhez nemzedékek során hozzászórtak. A falu neve a XIV. században fordul elő először okiratokban.

A szó második tagja, a *ság* képzőnek tűnhetnék. Nem az. A régiségben erdőséget, tömeget, sűrűséget jelentett. Berzsenyi a múlt század elején még így búcsúzott Kemenesaljától: „Messze setétedik már a Ság teteje“ — vagyis a hegy erdős orma.

— Érdeklí-e a sarmaságiakat az ilyesmi? Egyáltalán a nyelv vallomása múlt-ról, jelenről?

— Ha magyarázni kezdem nekik, érdeklődőn hallgatnak. Különbö alig tördnek ilyesmivel. Úgy tekintik, hogy a nyelv is olyan adottság, mint a járásuk, csak azt érzékelnek, ha nem lenne meg. Ezért nem szereti a diákok egy része a nyelvtant, rideg szabályokat lát benne. Ezt a közönyt próbálom feloldani, közelebb hozni őket a nyelv lelkéhez.

Négyezer nevet gyűjtött össze eddig. Személyneveket, ragadványneveket, dülőneveket. Egyik-másiknak sajátos a jelentése. Itt van például a *Kényszerlegető*. Az 1924-es földreformkor elvették az uraságtól, a falunak adták. Az egyik erdő neve *Dübörgő*. Mikor szekér halad át rajta, a rengeteg dübörög a visszhangtól.

— Ma is adnak ragadványneveket egymásnak? — kérdem.

— Csak a gyermekek. Egyik nem tudta, mi a cselló, azóta rajta ragadt a név: *cselló*. Van, akit *sugunak* csúfolnak, ez állathivogató szó. A gyermekek nyeresek még, kegyetlenek. A felnőttek valahogy belefáradtak.

Kui János (akárcsak Szikszay Jenő Brassóban) az irodalomóra végén nemegyszer elénekeltet egy-egy népdalt. Mikor Kui János először kérte erre diákjait, meglepődtek. Csak a kocsmában szoktak énekelni ilyesmit, mondták. Kiderült, nem tudják, mi a népdal, mūdál, cigánynóta. Megkérdelem tőle is, hogyan látja ő, az irodalomtanár, miként áll át a bányászat vágányára a földműves-Sarmaság?

— Milyen hatása volt eddig a bányászéletnek a sarmasági művelődésre? — kérdez vissza. — A műveltség anyagi alapjai összehasonlíthatatlanul jobbak lettek. Nem sorolok számokat, de higgye el, rengeteg rádió, televízió van a faluban. Könyvtárunk is gazdag, tizenegyezer kötet. Működik egy-egy színjátszó csoport, magyarul és románul. De vajon a gazdagságon múlik-e minden? A szegényebb ilosvaiak kulturáltabban viselkednek.

— Ilies, a bányagazgató lényegében ugyanezt tapasztalta.

— Nem nehéz ezt észrevenni. Nekem fáj, elhiheti. Ha a falu lemarad a művelődésben, az az én kudarcom is. Ebben a szép, modern emeletes iskolában pedig a kudarc jobban bántja az embert.

— Mi az elégtétele mégis?

— Munkám, amelybe beleástam magamat? A doktori értekezés? Ez is. Kezdenek ismerni a kollégák Zilahon, a megyében. Ez is. De legfőképpen a most növekvő sarmasági nemzedék. Újat fog hozni, az anyagi gyarapodás után a szellemi igényt is.

A magyar nyelv és irodalom szaktermében beszélgetünk. Kui János a falra mutat. Kriza János, Váci Mihály, Benedek Elek és Kosztolányi Dezső arcképe között iskolai irodalmi újság: a *Rügyek*. Hetente váltják az írásokat. Egyik rovat, a *Vad-rózsák* diákok lejegyzéseit „közli“ a helyi folklórból. Felkeresik az öregebb sarmaságiakat, megvallatják őket népdalokról, népmesékről. Az *Így írunk mi* nem satirikus rovat, hanem a diákszerzők kísérleteinek tükré, versek, elbeszélések, „jelennek meg“ benne. Egy másik újságsarokban interjúkat találok *Megkérdeztük* címmel; az iskola életéről kíváncsiskodnak a gyermekriporterek. S egy túl igényesnek tűnő rovat, a *Nyelvőr*. Nyelvészkezés — gyermekszinten? A diákszerkesztők figyelik a mindennapi iskolai nyelvhasználatot, felszisszennek a suta fordulatokra, a hibás szóhasználatokra, a magyartalanságokra. S éppígy arra, ha valamelyik gyermek „keveri“ a nyelveket. Magyarul is, románul is szépen, helyesen kell beszélni már az iskolapadban, tanácsolják a sarmasági gyermek-, „nyelvészek“. Ez a diákújság beillenék liceumba, városba, nyomtatott társai közé.

Igen — itt a jövőendő bányászváros szellemi igényei érnek.

Kui János nevét hiába keresem a diákújságon. „Főszerkesztője“ Bessenyei Tünde (ama bihari népköltő, Sárközi Gerő unokája); Kui János „névtelenül“, de annál erőteljesebb sugallóként van jelen a diákújságban, miként Sarmaság művelődési életében. Itt, az iskolában munkálja a holnapi Sarmaságot, a nemcsak anyagiakban, de szellemiekben is gazdagodót.

Beke György